

Levutė Karčiauskienė
Alma Liutkienė

Gramatikos pratimai

4 klasė / 1 dalis

Šiame sąsiuvinyje rasite daug lietuvių kalbos užduočių, įvairių rašybos pratimų ir gramatikos taisyklių ketvirtokams.

Sąsiuvinio užduotys tinka mokantis iš bet kurio lietuvių kalbos 4 klasės vadovėlio, parengto pagal atnaujintą programą. Jos padės mokiniams įtvirtinti per lietuvių kalbos pamokas įgytas žinias. Čia gausu dvigarsių skyrimo, žodžio dalių (priešdėlių, priesagų, galūnių) žymėjimo ir rašybos įtvirtinimo, giminiškų žodžių sudarymo užduočių.

Sėkmingai mokytis vaikams padės įvairūs tekstai ir kūrybinės užduotys. Visos užduotys pateiktos taip, kad mokiniai jas galėtų atlikti savarankiškai.

Turinys

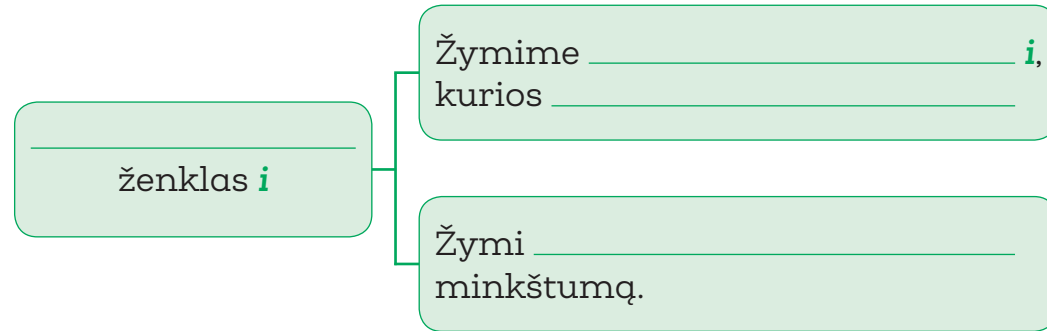
I. Balsių, priebalsių, dvigarsių ir minkštumo ženklo rašyba	4
Balsių rašyba	4
Minkštumo ženklas	12
Priebalsių rašyba	15
Šaknies priebalsių rašyba	18
Dvibalsių rašyba	22
Mišriųjų dvigarsių rašyba	26
II. Reikšminių žodžio dalių nustatymas ir rašyba	29
Giminiški žodžiai	29
Giminiškų žodžių šaknies nustatymas ir rašyba	32
Daiktavardžių galūnės nustatymas ir rašyba	36
Būdvardžių galūnės nustatymas ir rašyba	41
Veiksmažodžių galūnės nustatymas ir rašyba	44
Daiktavardžių priešdėlių nustatymas ir rašyba	50
Veiksmažodžių priešdėlių nustatymas ir rašyba	53
Daiktavardžių priesagų nustatymas ir rašyba	57
Veiksmažodžių priesagų nustatymas ir rašyba	60
III. Vardų, pavardžių ir kreipinių, miestų, kaimų, gatvių rašyba	62
Kreipinių rašyba ir skyryba	62
Tikrinių daiktavardžių rašyba	66

Minkštumo ženklas

Kai balsės **i** netariame, tai **i** – **minkštumo ženklas**.
Minkštumo ženklas žymi prieš jį einančio priebalsio minkštumą.

Pavyzdžiui: numeris – berniukas.

- 1 Remdamasis taisykle baik pildyti schemą.

- 2 Perskaityk Ondržejaus Sekoros apysakos „Skruzdėliukai nepasiduoda“ ištrauką. Įrašyk trumpuosius balsius žyminčias raides. Kur reikia, įrašyk minkštumo ženklą **i**.

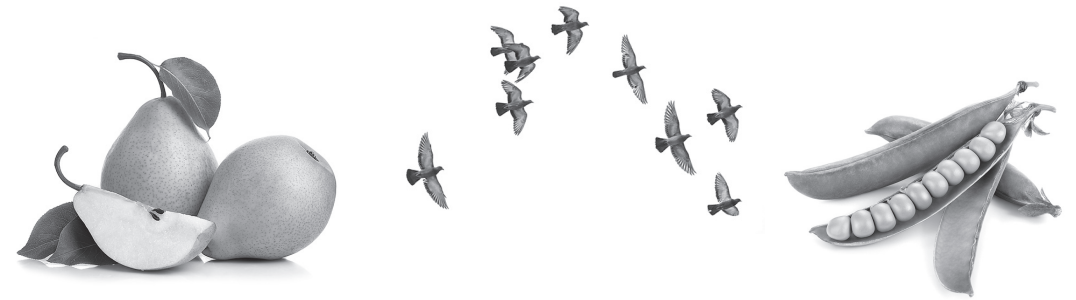
Ūsuotis ___pstulbo, nustebęs pas___žiūrėjo į vorą ir
palengv___atleido s___vo stiprius žand___s.

Išgelbėtas voras n___sitvėrė džiaugsm___. Šokinėjo,
gr___vinėjo, stvarstėsi ___ž galvos, norėjo apk___binti Ferdą.
Iki mirties b___s jam dėkingas. T___čtuojau pasiūlė abiem
virv___čių, siūlų, šilk___nių gijų. Šią v___landėlę jis b___vo
tikras g___rulis. Lankstėsi, džiūg___vo, siūlė, o kai ir Ferda,
ir ūsuotis dov___nų ats___sakė, ak___moju suvijo gražius
viržius rog___tėms, kad Ferdai būtų p___togiau jas tempt___.

- 3 Perskaityk dar vieną apysakos „Skruzdėliukai nepasiduoda“ ištrauką. Rask ir pabrauk žodžius su minkštumo ženklu **i**. Juos nurašyk. Minkštumo ženklą nuspalvink geltonai.

Ferda patogiai susėdo su jonvabaliu ir ėmė šnekučiuotis. Jonvabalis jam pasakojo, kad naktį viską mato. Kokios nuostabios peteliškės lauke skraido ir kiek jų per naktį šikšnosparnis suėda. Pasakojo, kaip naktį ūkauja pelėdos ir kaip gaudo savo jaunikliams peles. Pasakojo apie zuikius ir stirnas, kaip jie naktimis eina ganytis ir kaip laigo po žolę.

- 4 Parašyk, kas nupiešta. Minkštumo ženklą **i** nuspalvink geltonai.

5 Žodžių junginiuose įrašyk praleistas balses **ą, ū, u** ir, kur reikia, minkštumo ženklą **i**.

Mėlyną dang____, vikrių vover____, keliauj____ į kalnus, tariau
ač____, vardu Šar____nas, be penk____ minučių, pas____lė paskaityti,
dainuoj____ linksmą dainelę, išsprendžiau daug uždavin____,
reikia pask____bėti, užkl____vo už akmenis, nugriaudėjo
perk____nas, sukasi vėjo mal____nas, įvyko steb____klas.

6 Perskaityk sakinius ir ištaisyk klaidas. Kur reikia, įrašyk minkštumo ženklą.

*Kuo greičiau artimausu kelu į skruzdėlyną!
Ferda persirito per didžulus akmenis, per
kurmiarausius, lėkė per plačius klanus, brovėsi per
dagus, kad tik kuo greičiau pasiektų skruzdėlyną.
Skuodė be kvapo. Juk skruzdėlynui gresa
pavojus, reika kuo skubausai perspėti.
Jau buvo netoli tikslo, jau girdėjo skruzdėlyne
dainuojančius darbininkus. Auklės su lėlukėmis
ant rankų plonais balselais jiems pritarė.*

7 Pakeisk daiktavardžius taip, kad jie atsakytų į klausimą **daug ko?** Minkštumo ženklą nuspaldink geltonai.

Mįslė – _____. Ažuolas – _____.
Žąsis – _____. Ašotis – _____.
Raidė – _____. Žmogus – _____.
Knyga – _____. Triušis – _____.

Priebalsių rašyba

1 Taisyklingai perskaityk abėcėlę. Nurašyk tik priebalses.

A a, A ą, B b, C c, Č č, D d, E e, E ę, Ė ė, F f, G g, H h, I i,
Į į, Y y, J j, K k, L l, M m, N n, O o, P p, R r, S s, Š š, T t, U u,
U ų, Ū ū, V v, Z z, Ž ž.

2 Perskaityk lietuvių pasakos „Dvylika brolių, juodvarniais
laksčiusių“ ištrauką. Mėlynai nuspaldink pabrauktų žodžių
priebalses.

Erelis, jai viską pasakęs, nulėkė sau, o ji ir įlindo į urvą.
Tenai rado viską taip, kaip išpasakojęs buvo erelis. Aptaisė
lovas, apdangstė paklodėmis, apvalkstė priegalvius
užvalkčiais, padėstė kiekvienam ant jų lovų kėlnes ir
marškinius, pavalgė, nuo kiekvieno kepalėlio atsiriekdama
po riekelę, ir, palindusi po mažojo brolio lova, atsigulė.

3 Perskaityk dar vieną pasakos ištrauką. Įrašyk praleistas
priebalses **b, č, g, k, l, n, p, r, s, š**.

Šit tiktai va____aras, tuoj ir i____girdo: juodvarniai
sukran____sėjo, nusi____eido ir suėjo žmo____ėmis į tro____ą.
Visi džiau____ėsi, kad pataisytos ____ovos ir padėti vi____iems
marš____iniai su kelnėmis. Visi a____sitaistė, eina val____yti –
žiūri, kad jų duo____a nuraikyta. Vyres____ysis sako:
– Lovas ir mus pa____ius aptaisė, bet duonos trū____sta.
Tai nege____ai. Na bet ką padary____i!

Šaknies priebalsių rašyba

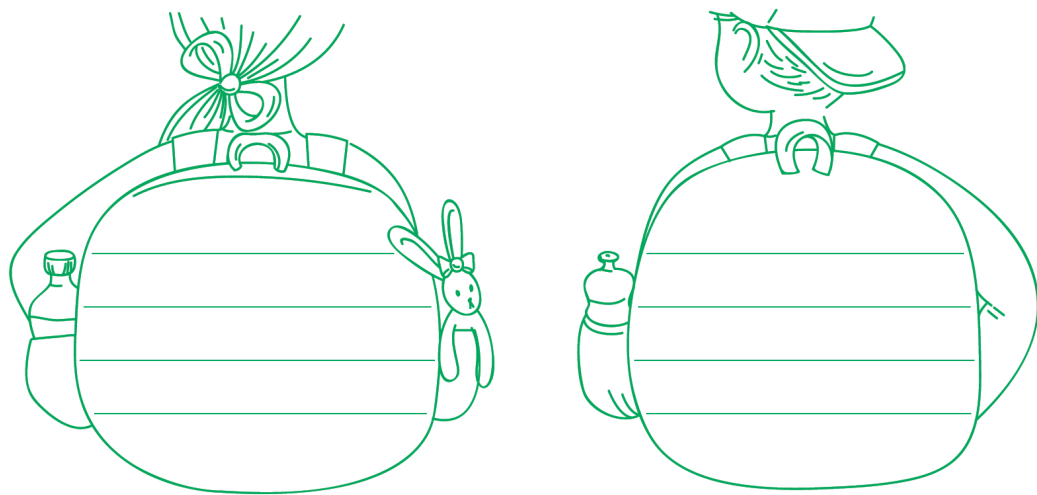
Kai neaišku, kokią priebalsę rašyti, pakeisk žodį giminišku žodžiu, kad po neaiškiai tariamo priebalsio eitų balsis.

Pavyzdžiui: bėgti – bėgo, bėgimas.

- 1 Įrašyk tinkamas priebalses **b** arba **p**. Nurašyk žodžius su priebalse **b**.

Dir__tuvės (dir**bo**), slė__tuvė (slė**pė**), sugrė__ti (grė**bė**),
ki__sime (ki**bo**), nuli__dyti (sulip**o**).

- 2 Įrašyk priebalses **g** arba **k**. Į mergaitės kuprinę nurašyk žodžius su priebalse **g**, į berniuko – su priebalse **k**.

Se__tuvas (seg**ė**), prisni__ti (snig**o**), ver__smas (verk**ė**),
supy__sta (py**ko**), nevar__ti (var**go**), prany__davo (ny**ko**),
įsmei__ti (smeig**ė**), pir__davo (pir**ko**).

- 3 Patarlėse įrašyk priebalses **k** arba **g**. Skliaustuose parašyk žodį, kuriuo patikrinai neaiškiai tariamą priebalsį.

Aimanuoja var__šas (_____), kad kepti karveliai
patys jam burnon nekrinta. Eiklus arklys botago nemė__sta
(_____) . Akyse – piestu šo__sta (_____) , už
akių – varlės nepaveja. Alksniu gimęs qžuolu neau__si
(_____) . Ant duobės kranto nestovėk, lau__damas
(_____) , kad kas kitas įkristų – patsai įkrisi. Ar dešinė,
ar kairė – abiejų rankų pirštai į save lin__sta (_____) .
Aš tau parodysiu, iš kur kojos dy__sta (_____) . Darbo
nepabaigus pabai__tusių (_____) nekelk.

- 4 Patarlėse įrašyk praleistas priebalses **p** arba **b**. Įklijuok žodį, kuriuo patikrinai neaiškiai tariamą priebalsį.

Akla varna baloje nuklim__sta . Aklą ir
šiaudas paklu__do . Ardamas nepavargsi,
vogdamas nepralo__si . Badas pilvo negadina,
tiktai dir__ti pamokina. Bėga, kaip avis,
uodegon įkir__ta . Brangus rūbas saugomas,
darbštus žmogus vertinamas. Eisi ar neisi, o kur
tau skirta, ten ir suklu__si . Geras vardas dažnai
žmogų iš bėdos gel__sti .